

MEDNARODNA POMOČ OB MIGRANTSKI SITUACIJI V SLOVENIJI 2015–2016

INTERNATIONAL ASSISTANCE DURING THE MIGRANT SITUATION IN SLOVENIA 2015-2016

Milena Dobnik Jeraj

mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova 61, Ljubljana, milena.dobnik.jeraj@urszr.si

Povzetek

Zaradi obsežnosti in kompleksnosti migrantske situacije v Sloveniji 2015–2016 je bila za njeno obvladovanje poleg uporabe vseh nacionalnih virov potrebna tudi mednarodna pomoč. Prispevek predstavlja koordinacijo pomoči prek mednarodnih mehanizmov in mednarodnih organizacij, namenjene nastanitvi in oskrbi migrantov, za kar je bila odgovorna Uprava RS za zaščito in reševanje. Slovenija je na zaprosilo prejela pomoč številnih držav, Evropske unije, mednarodnih organizacij in različnih humanitarnih organizacij. Glavni izziv je bila učinkovita koordinacija različnih vrst in oblik pomoči ter usmerjanje aktivnosti različnih mednarodnih akterjev.

Abstract

Due to the scope and complexity of the migrant situation in Slovenia in the 2015–2016 period, the country, in addition to having engaged all its national resources, requested for international assistance. The paper presents the coordination of assistance provided through international mechanisms and organizations. The assistance provided, which focused primarily on the accommodation and the care of the migrants, was managed by the Administration of the Republic of Slovenia for Civil Protection and Disaster Relief. Slovenia received assistance from numerous countries, the European Union, international organizations and the different humanitarian organizations. The most challenging aspects were the coordination of the different types and forms of assistance and the direction of activities of different international actors.

Uvod

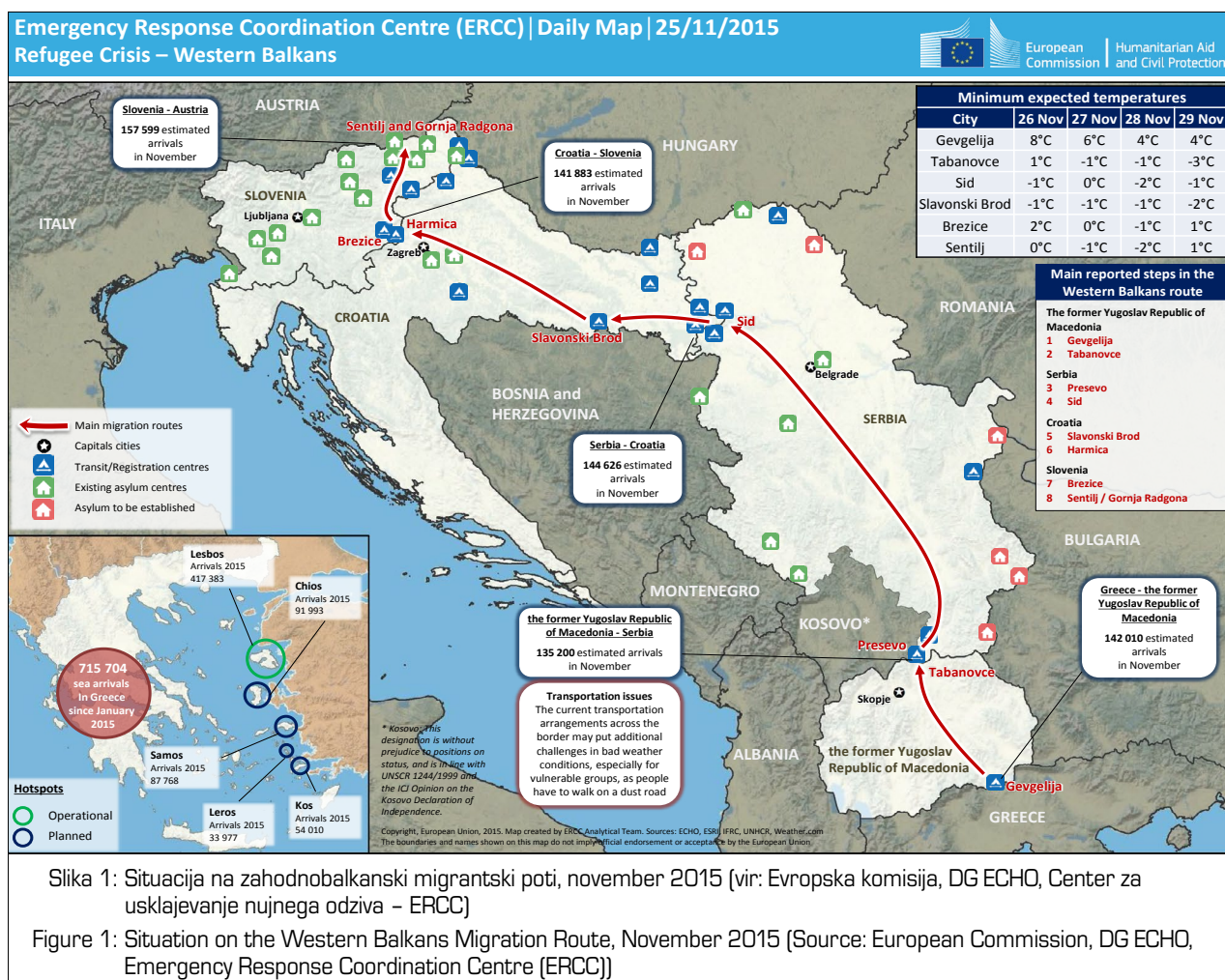
Migrantska situacija v Sloveniji 2015–2016 je bila zaradi svoje obsežnosti, kompleksnosti in števila vpletenih deležnikov, tako domačih kot tujih, za obvladovanje izjemno zahtevna. Zahtevala je angažiranje celotnega nacionalnovarnostnega sistema RS, nevladnih in humanitarnih organizacij, obsežno sodelovanje in koordinacijo na lokalni in državni ravni kot tudi intenzivno mednarodno sodelovanje na več ravneh. Prispevek se osredotoča na mednarodne dejavnosti sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, katerih cilj je bil zagotoviti učinkovito pomoč migrantom. Slovenija je prvič zaprosila za mednarodno pomoč februarja 2014 ob žledu, drugič v večjem obsegu pa oktobra 2015 zaradi migrantske situacije.

Značilnosti migrantske situacije v Sloveniji 2015–2016

V letu 2015 se je migrantski val v Evropo izjemno povečal in z vzpostavitvijo t. i. zahodnobalkanske poti dosegel tudi Slovenijo. V prvem valu od 17. do 23. septembra 2015 je v našo državo vstopilo 3615 oseb.

Drugi val se je zaradi zaprtja hrvaško-madžarske meje začel 16. oktobra 2015 in trajal do 5. marca 2016. Takrat je ozemlje Slovenije prečkalo okoli 480.000 migrantov, kar je skoraj četrtnina slovenskega prebivalstva. Povprečno je v letu 2015 vsak dan v Slovenijo vstopilo med 2000 do 3000 oseb. Največji pritok migrantov je bil na območju občine Brežice, dnevni prihodi so se gibali med 8000 in 9000 oseb, občasno tudi 10.000, največ – 12.616 migrantov je vstopilo v Slovenijo 21. oktobra 2015. V letu 2016 je število upadlo na povprečno 1000 oseb na dan. Največ migrantov je bilo Sircev, sledili so Afganistanci, Iračani in Pakistanci. Manj kot polovica vseh migrantov, ki so vstopili v Slovenijo, so bili ženske in otroci. Obdobje migrantske situacije 2015–2016 je trajalo 144 dni, marca 2016 pa je bila balkanska migrantska pot zaprta.

Značilnost obeh valov je, da velika večina migrantov ni želela zaprositi za azil v Republiki Sloveniji, temveč so želeli čim prej do meje z Avstrijo in naprej na sever Evrope, tako da so se na ozemlju RS zadrževali le krajši čas, od nekaj ur do dneva ali največ dveh. Po prehodu hrvaško-slovenske meje so bili sprejeti v sprejemne centre, od tam pa prepeljani v nastanitvene centre v notranjosti države oziroma so imeli na severni meji možnost nadaljevati pot v Republiko Avstrijo.

Koordinacija mednarodne pomoči v Sloveniji

V drugi polovici oktobra 2015 se je po kratkem obdobju brez prehajanja migrantov začel t. i. drugi val migracij, ki je bil zelo obsežen in je zahteval dejavnosti celotnega nacionalnovarnostnega sistema RS ter tudi intenzivno mednarodno sodelovanje.

Republika Slovenija si je dejavno prizadevala za politično rešitev migrantske situacije, hkrati pa je mednarodno skupnost zaprosila tudi za konkretno pomoč v materialnih in finančnih sredstvih ter osebju.

Za usklajeno urejanje migrantske situacije sta bili na vladni ravni ustanovljeni dve koordinacijski skupini, in sicer operativna skupina pod vodstvom državnega sekretarja ministrstva za notranje zadeve ter politična skupina pod vodstvom ministra za zunanje zadeve. Poleg teh dveh skupin je bila aktivirana medresorska analitična skupina, ki je delovala v okviru Nacionalnega centra za krizno upravljanje.

Poleg teh treh skupin je Ministrstvo za zunanje zadeve na ravni političnega direktorja sklicevalo koordinacijske sestanke z vsemi resorji, vključenimi v zagotavljanje

mednarodne pomoči, in Stalnim predstavništvom RS pri EU v Bruslju. Slovenija je namreč skladno z odločitvijo Vlade Republike Slovenije zaprosila za več vrst pomoči, ki so jo koordinirali različni resorji:

- materialno-tehnična sredstva za delovanje namestitvenih/sprejemnih centrov (šotori, naprave za ogrevanje, kompleti za spanje, enote za pitno vodo, sušilniki zraka idr.), sredstva za oskrbo beguncev (higienski, zdravstveni pripomočki, odeje idr.), zaščitna sredstva za delo v centrih (zaščitna oblačila, maske, rokavice idr.), in sicer prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite ter na dvostranski ravni: koordinacija Uprava RS za zaščito in reševanje;
- pomoč policijskega osebja in v opremi: koordinacija Ministrstvo za notranje zadeve;
- pomoč zdravstvenega osebja in opreme: koordinacija Ministrstvo za zdravje; vojaški del zdravstvene pomoči je koordiniralo Ministrstvo za obrambo; manjši del zdravstvene opreme s posredovanjem Uprave RS za zaščito in reševanje;
- finančna pomoč iz skladov in mehanizmov EU (skladi za azil in migracije, notranjo varnost, evropski sklad za regionalni razvoj), Razvojne banke Sveta Evrope idr.: koordinacija Urad predsednika Vlade RS, Ministrstvo za notranje zadeve, Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Ministrstvo za finance in Uprava RS za zaščito in reševanje.

 European Commission Humanitarian Aid and Civil Protection	
Slovenia – Refugees/Migration Situation ECHO CIVIL PROTECTION MESSAGE N° 1	
29/10/2015, 08:00:00 UTC	Situation Slovenia has been experiencing a significant influx of refugees/migrants over the past weeks. Refugees/migrants mainly from Syria, Afghanistan, Pakistan and Iraq are following the "Western Balkan Route" towards North and Western Europe. Since 17 October more than 40 000 refugees/migrants have entered Slovenia. A high proportion of those individuals are women and children. The flow of new refugees/migrants is estimated to increase.
Status Request for assistance.	Request for assistance On 22 October Slovenia asked international assistance thorough the Union Civil Protection Mechanism requesting emergency temporary shelter, non-food items, protective equipment and hygiene items. The request has been recently updated to include medical equipment.
Event Refugee/Migration	Response Six participating States have responded to this request for assistance: <ul style="list-style-type: none"> • Austria: 2 500 blankets, 500 sleeping bags, 900 personal protective equipment (PPEs). • Czech Republic: 22 Family tents for 5 people equipped with heaters, 110 sleeping bags, 110 air mattresses. • Hungary: 1 500 protective clothing, 6 000 disposable respirators, 78 winterized tents. • Netherlands: 100 field beds, 10 portable light towers. • Slovakia: 500 blankets, 500 sleeping bags, 275 bed linen, 135 field beds, 15 field tables. • United Kingdom: 11 000 blankets, 1 600 sleeping bags. ERCC welcomes this response by the Participating States. However, there are still remaining gaps in meeting the requested in-kind assistance. In order to enable Participating States to receive and provide further assistance, in the light of article 23 (3) from the UCPM legislation, items such as shelter and basic relief items are considered as "critical needs" for all pending UCPM activations related to the refugee/migration crisis. Therefore, the rate of EU co-financing for the transport of assistance for such items, within the framework of the UCPM, can be up to 85% of the overall transport costs. The ERCC is encouraging Participating States to continue making offers of assistance as per request overview in CECIS.
Occurrence Date: 22/10/2015	Attachments Annex 1: Request for assistance Annex 2: State of play – Participating States' contributions
ECHO Emergency Contact Tel.: +32 2 29 21112 Fax: +32 2 29 86651 echo-ercc@ec.europa.eu	

Slika 2:
 Dnevno poročilo Evropske komisije, DG ECHO, Centra za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju o migrantski situaciji v Sloveniji ob zaprosilu za mednarodno pomoč (vir: Evropska komisija, DG ECHO, Center za usklajevanje nujnega odziva – ERCC)

Figure 2:
 The daily report of the European Commission, DG ECHO, Emergency Response Coordination Centre in Brussels on the migrant situation in Slovenia which requested international assistance (Source: European Commission, DG ECHO, and ERCC)

Zaprosilo s seznamom te potrebne pomoči je minister za zunanje zadeve Republike Slovenije v imenu vlade skupaj s pojasnilom o aktualni problematiki oktobra 2015 poslal podpredsedniku Evropske komisije Fransu Timmermansu. Seznam je bil poslan tudi mreži diplomatsko-konzularnih predstavništev, da so ga posredovali potencialnim državam EU, ki so bile pripravljene pomagati.

Nekatere mednarodne in humanitarne organizacije so v skladu s svojim mandatom pomoč ponudile same že ob prvem migrantskem valu septembra 2015, predvsem UNHCR in UNICEF ter IOM. Na terenu so pomagale tudi številne nevladne, humanitarne organizacije in prostovoljci iz tujine.

V nadaljevanju podrobneje obravnavamo mednarodno pomoč in akterje, ki so podpirali delovanje nastanitvenih centrov in oskrbo migrantov. To je bilo v pristojnosti Uprave RS za zaščito in reševanje, ki je urejala mednarodno pomoč prek mehanizmov, ki se sicer aktivirajo za pomoč ob nesrečah in so bili aktivirani tudi za potrebe obvladovanja migrantske situacije.

Pristojnosti in vloga Uprave RS za zaščito in reševanje/Civilne zaščite¹

V Sloveniji je urejanje migrantske problematike v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve. Zaradi narave migracij (kratkotrajna oskrba in bivanje migrantov na ozemlju RS) in bistveno večjega števila migrantov od pričakovanega sta se v obvladovanje migrantske situacije vključili Uprava RS za zaščito in reševanje ter Civilna zaščita, ki ob večjih naravnih in drugih nesrečah skrbi tudi za postavitve začasnih bivališč. Vlada RS je septembra 2015 določila, da za vzpostavitev začasnih namestitvenih centrov za migrante in njihovo oskrbo skrbi Civilna zaščita v sodelovanju z drugimi pristoj-

¹ Več o delovanju sistema zaščite, reševanja in pomoči med migrantsko situacijo glej v: Torkar, Domen: Migrantski val v Sloveniji – vloga sistema zaščite in reševanja. Ujma, 29, 114–123.

nimi ministrstvi ter nevladnimi in drugimi organizacijami. Naloga je vključevala sprejem in nastanitev migrantov, oskrbo s hrano, vodo, higienskimi potrebščinami in drugimi osnovnimi pripomočki za življenje (obleka, obutev idr.), laično prvo pomoč, varovanje, zagotavljanje čiščenja in priprave prostorov po odhodu migrantov za sprejem in namestitve novih ter drugo po potrebi. Skupaj je bilo v Sloveniji v času migrantske situacije vzpostavljenih pet sprejemnih centrov (vodila jih je policija, za oskrbo je skrbelo Civilna zaščita enako kot v namestitvenih centrih) in skupaj enajst namestitvenih centrov. Najbolj obremenjeni so bili centri v Brežicah, na Dobovi, v Šentilju, Gornji Radgoni, Lendavi, na Vrhniki, občasno so bili uporabljeni tudi drugi. Posebno ranljive skupine (družine z majhnimi otroki) so bile nameščene v namestitvenem centru v Logatcu. Uprava RS za zaščito in reševanje je izdelala Navodilo za delo v namestitvenih centrih, ki določa naloge, organizacijo in delovanje namestitvenih centrov². Navodilo vključuje tudi prilogo 10 – navodilo za sodelovanje s predstavniki mednarodnih organizacij in sprejem tuje pomoči za nastanitev in oskrbo migrantov od številnih mednarodnih akterjev.

Naloge Uprave RS za zaščito in reševanje na področju mednarodne pomoči ob migrantski situaciji so obsegale aktivnosti na državni ravni v okviru koordinacijske skupine za podporo Štabu Civilne zaščite Republike Slovenije ter v posameznih namestitvenih in sprejemnih centrih.

Naloge na ravni Skupine za podporo štabu CZ RS, kjer je redno deloval član za mednarodno pomoč ob stalni podpori celotne mednarodne službe URSZR in drugih organizacijskih enot URSZR, so bile:

- aktiviranje mehanizma Unije na področju civilne zaščite, spremljanje ponudb pomoči in koordinacija z državami članicami, organizacija, sprejem in distribucija mednarodne pomoči v Sloveniji, poročanje in usklajevanje z Evropsko komisijo, Centrom za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju in na dvostranski ravni;
- tesno sodelovanje z UNHCR na več ravneh in v vrsti aktivnosti, usklajevanje, organizacija in sprejem ter distribucija pomoči in drugimi mednarodnimi organizacijami (IOM, UNICEF) – v sodelovanju z Ministrstvom za notranje zadeve;
- usklajevanje in organiziranje sprejema ter distribucije pomoči mednarodnih nevladnih organizacij (Samaritan Purse, ABSamaritanes idr.) v tesnem sodelovanju s humanitarnimi organizacijami v Sloveniji, Rdečim križem Slovenije, Slovensko karitas, Adro, EHO podpornico ter Slovensko filantropijo;
- sodelovanje v medresorski delovni skupini za usklajevanje mednarodne pomoči (usklajevanje in dnevno poročanje o prejeti mednarodni pomoči), sodelo-

vanje z drugimi pristojnimi resorji, predvsem Ministrstvom za notranje zadeve, Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za finance;

- sodelovanje v mehanizmu politične koordinacije – ureditve IPCR v okviru Evropske unije;
- organizacija in izvedba sprejema številnih tujih delegacij v Upravi RS za zaščito in reševanje ter v sprejemnih/namestitvenih centrih (predvsem Šentilj in Dobova).

V sprejemnih in nastanitvenih centrih je potekalo redno sodelovanje s predstavniki UNHCR in drugimi mednarodnimi in humanitarnimi organizacijami, sprejem in distribucija ter praktična uporaba pomoči, dodeljevanje nalog članom tujih organizacij in prostovoljcem, usklajevanje njihovega dela, sprejem tujih delegacij.

Mehanizmi za zagotavljanje nujne pomoči na ravni Evropske unije

Ker je bilo v Sloveniji zagotavljanje začasnih bivališč in oskrba migrantov naloga sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, pri obravnavi evropskih mehanizmov za zagotavljanje nujne pomoči izhajamo s področja civilne zaščite³.

Medsebojna pomoč med državami članicami se lahko zagotavlja na podlagi mehanizma Unije na področju civilne zaščite⁴, katerega delovanje temelji na prostovoljnih prispevkih držav članic. Pomoč se ponudi takoj glede na zmožnosti držav, sodelujočih v mehanizmu, vendar ta mehanizem ob obsežnih humanitarnih krizah ni zadosten. Več o tem ključnem mehanizmu na področju civilne zaščite, ki je bil v migrantski situaciji aktiviran že v začetni fazi, v nadaljevanju prispevka.

Ob večjih naravnih in drugih nesrečah lahko Unija državam članicam dodeli makrofinančno podporo in izrazi evropsko solidarnost s prizadetimi regijami prek Solidarnostnega sklada Evropske unije⁵. Ta mehanizem se uporablja ob večjih naravnih in drugih nesrečah, ko škoda zaradi nesreč preseže 0,6 % BND ali 3 milijone evrov (v cenah iz 2011) (Uredba o ustanovitvi Solidarnostnega sklada Evropske unije, člen 2, drugi odstavek). Nujni ukrepi se lahko financirajo za nazaj od prvega dne

² Upoštevani so bili standardi v skladu s Projektom SPHARE – Listina o humanitarni pomoči in minimalni standardi pri odzivanju na nesreče, dostopno na www.sphereproject.org/handbook.

³ Izraz »civilna zaščita« na ravni Evropske unije je pojmovni ekvivalent izrazu »varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami« v Sloveniji.

⁴ Sklep št. 1313/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite (UL L 347, 20. 12. 2013, str. 924).

⁵ Uredba Sveta (ES) št. 2012/2002 z dne 11. novembra 2002 o ustanovitvi Solidarnostnega sklada Evropske unije (UL L 311, 14. 11. 2002, str. 3).

naravne nesreče⁶. Treba je poudariti, da Solidarnostni sklad Evropske unije ni instrument za hitro ukrepanje. Država prosilka lahko finančno pomoč prejme samo po uspešni rešitvi njene prošnje in odobritvi sredstev, kar lahko traja več mesecev, in prav zato ta instrument za oskrbo beguncev ni bil uporabljen.

Pomoč in podpora se lahko v nujnih primerih, kakršna je bila migrantska situacija, zagotovita tudi prek drugih instrumentov, politik in financiranja Unije, ki so namenjeni vzpostavitvi območja svobode, varnosti in pravice v Uniji, in na podlagi katerih se lahko ponudi določena oblika nujne pomoči ali podpore (skladi za azil, migracije in vključevanje – AMIF, sklad za notranjo varnost – ISF in drugi).

Uredba o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji

Zgoraj navedeni instrumenti EU lahko zagotovijo znatna finančna in materialna sredstva za pomoč v Evropi, a se močno opirajo na upravne in operativne zmogljivosti nacionalnih vlad, ki so morda že same pod velikim finančnim in gospodarskim pritiskom. Poleg tega ti instrumenti niso namenjeni samo izpolnjevanju humanitarnih potreb velikih skupin beguncev in migrantov, kot so pomoč v hrani, nujna zdravstvena oskrba, zavetišča, voda, sanitarna oskrba in higiena, zaščita in izobraževanje. Zaradi teh razmer in potrebe po dodatni hitri in učinkoviti pomoči, predvsem državam in migrantom na balkanski poti, je Evropska komisija marca 2016 sprejela Uredbo o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji⁷, ki je omogočila notranje zagotavljanje humanitarne pomoči ob večjih naravnih in drugih nesrečah, da bi tako podprli države, ki se spopadajo z velikim številom beguncev in migrantov. To dotlej ni bilo mogoče – humanitarna pomoč je bila namenjena le tretjim državam, s tem da se tudi notranja pomoč izvaja v skladu s temeljnimi humanitarnimi načeli.

Uredba sicer ne omogoča vključitve vladnih služb med mogoče izvajalce ukrepov pomoči. Kot izvajalske organizacije so predvidene partnerske organizacije na podlagi okvirnih sporazumov, ki jih z njimi sklene Komisija – to so zlasti velike nevladne organizacije, specializirane službe držav članic ali mednarodne agencije in organizacije, ki imajo potrebno strokovno znanje. Poudarjena je potreba po tesnem sodelovanju in posvetovanju s pristojnimi organi prizadete države, ukrepi naj bi podpirali tiste, ki jih prizadeta država že izvaja. Prek tega mehanizma je bila od aprila 2016 zagotovljena obsežna

pomoč za migrante Grčiji, ki je edina od držav članic leta 2016 izpolnjevala oba pogoja za upravičenost iz uredbe: da izjemen obseg in posledice nesreče povzročijo hude in obsežne humanitarne posledice v eni ali več državah članicah in ko ne zadostuje noben drug razpoložljiv instrument v državah članicah in na ravni Unije. Zato so bili vsi ukrepi, ki so se doslej financirali v okviru te uredbe, namenjeni izključno reševanju humanitarnih razmer v Grčiji.⁸

Enotne ureditve za politično odzivanje EU na krize

Za potrebe politične koordinacije kriz na ravni EU so bile oblikovane enotne ureditve za politično odzivanje EU na krize – *Integrated Political Crisis Response* (IPCR), junija 2013 so bili sprejeti izvedbeni dokumenti: standardni operativni postopki za izvajanje IPCC in izdelavo dokumentov za celostno zavedanje o situaciji in analizi – *Integrated Situational Awareness and Analysis* (ISAA). S tem se je končala dveipolletna prenova predhodnih ureditev za koordinacijo ob krizah (*Crisis Coordination Arrangements* – CCA).

Aktiviranje ureditev IPCC je predvideno za vse vrste kriz, ki prizadenejo EU, ne samo za naravne in druge nesreče. Ureditve IPCC veljajo tudi pri sklicevanju držav članic EU na solidarnostno klavzulo (222. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije).

Osrednjo vlogo v okviru IPCC ima vsakokratno predsedstvo Sveta EU, ki pri potrebi po politični odločitvi zaradi ukrepanja ob krizi skliče sestanek okrogle mize oziroma odbora stalnih predstavnikov. Podlage za sprejemanje odločitev so objavljene informacije držav članic EU ter direktoratskih in služb Evropske komisije na spletni platformi IPCC, iz katerih pristojen direktorat Evropske komisije pripravi celostno poročilo o situaciji in analizo razmer.

Ureditve IPCC in ustrezni postopki so bili prvič aktivirani ob migrantski situaciji novembra 2015 med luksemburškim predsedovanjem. Predsedstvo se je 9. novembra 2015 odločilo za polno aktiviranje IPCC, vodilni organ Evropske komisije je bil Direktorat za notranje zadeve (DG HOME). Uprava RS za zaščito in reševanje je izvajala naloge v skladu s svojimi pristojnostmi, zagotavljala je odgovore za tedenske vprašalnike IPCC s svojega delovnega področja, večino odgovorov je zagotavljalo Ministrstvo za notranje zadeve, sodelovala pa so tudi druga pristojna ministrstva.

⁶ Sklad so ustanovili po hudih poplavah v srednji Evropi poleti leta 2002. Do danes je priskočil na pomoč ob 76 hudih naravnih nesrečah, kot so poplave, gozdni požari, potresi, nevihte in suše. Sredstva v skupnem znesku več kot 5 milijarde evrov je prejelo 24 evropskih držav.

⁷ Uredba Sveta (ES) št. 2016/369 z dne 15. marca 2016 o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji (UL 70/1, 16. 3. 2016).

⁸ V letu 2016 so bile sklenjene pogodbe s 14 partnerskimi organizacijami v skupnem znesku 191,9 milijona evrov za zagotavljanje zatočišč in prilagoditev na zimske razmere ter pomoč prek denarnih nakazil, zaščito mladoletnikov brez spremstva, izobraževanje v izrednih razmerah in izvajanje zdravstvenih storitev ter zagotavljanje hrane in drugih potrebnih dobrin.

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite iz leta 2002 je osrednji evropski mehanizem in glavno orodje EU za izvedbo skupnih intervencij držav članic mehanizma ob vseh vrstah naravnih in drugih nesreč znotraj EU in v tretjih državah. Njegov glavni namen je na prošnjo prizadete države (članice EU, kandidatke ali tretje države) v skladu z načeloma subsidiarnosti in solidarnosti zagotoviti pomoč ob nesreči (v obliki reševalnih enot, strokovnjakov, materialnih sredstev in druge podpore) ter izboljšati usklajevanje mednarodne pomoči, ki jo zagotavljajo države, sodelujoče v mehanizmu.

V migrantski situaciji leta 2015 je bila Slovenija ena od petih držav na zahodnobalkanski poti, ki je Evropsko unijo zaprosila za pomoč prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite. Najprej je za pomoč 11. septembra 2015 zaprosila Madžarska⁹. Ob drugem migrantskem valu od oktobra 2015 naprej pa so za pomoč zaprosile tudi druge države: Srbija 21. septembra 2015, Slovenija 22. oktobra 2015, Hrvaška 26. oktobra 2015 ter Grčija prvič 3. decembra 2015 in drugič 29. februarja 2016. Ker za potrebe migrantske situacije doslej ta mehanizem še ni bil aktiviran, so se na začetku pojavljala vprašanja o njegovi vlogi pri reševanju migrantske situacije.

Na sestanku generalnih direktorjev za civilno zaščito držav EU v Luksemburgu 24. in 25. septembra 2015 so tej problematiki namenili veliko pozornosti. Delegacije so si izmenjale informacije in izkušnje glede vloge nacionalnih organizacij civilne zaščite, ki so bile v vseh državah bolj ali manj vključene v obvladovanje razmer. Mnenja o vlogi in ustreznosti mehanizma CZ EU pri reševanju migrantske problematike so bila deljena v smislu, da mehanizem v duhu solidarnosti prispeva k medsebojni pomoči ob večjih nesrečah in lahko izkušnje uporabi tudi v migrantski situaciji, vendar pa da ta situacija močno presega njegove okvire. Komisija je znova pozvala države, da Srbiji pomagajo in ji tako pokažejo solidarnost, saj je postala članica mehanizma aprila 2015¹⁰.

Evropski komisar za humanitarno pomoč in krizno upravljanje Christos Stylianida je 24. septembra 2015 pristojne ministre za civilno zaščito držav članic EU pozval, da sporočijo Komisiji, kako so pripravljene na migrantsko situacijo tako glede nacionalne pripravljenosti kot tudi možnosti za pomoč drugim državam ob morebitnem zaprosilu prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite: ali imajo dovolj zalog za oskrbo beguncev ter ali imajo sredstva in druge zmožljivosti, ki bi jih lahko namenile kot pomoč drugim državam. Slove-

nija je Evropski komisiji sporočila, da se sama spopada z migrantsko situacijo in ne more vnaprej ponuditi/odrediti sredstev, ki bi jih ob morebitnem zaprosilu ponudila drugi državi, je pa pripravljena ob konkretnem zaprosilu znova preučiti svoje zmožnosti in zmožljivosti za pomoč.

Ko so se razmere tudi v Sloveniji tako zaostrole, da jih ni mogla več obvladovati sama, je Vlada RS 22. oktobra 2015 zaprosila za pomoč prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite, in sicer za materialna sredstva, tehnično opremo in zaščitna sredstva, potrebna za začasno nastanitev in oskrbo migrantov. Za podobna sredstva sta nato zaprosili tudi Hrvaška in Grčija¹¹.

Države so tako prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite prejele pomoč, in sicer Madžarska pomoč petih držav, Slovenija pomoč 11 držav, Srbija pomoč desetih držav, Hrvaška pomoč sedmih držav in Grčija najobsežnejšo pomoč iz 14 držav¹².

Evropska komisija si je prizadevala za čim večji odziv držav članic na navedena zaprosila, potekale so tedenske telekonference med Centrom za usklajevanje nujnega odziva (DG ECHO) in državami članicami mehanizma civilne zaščite EU, tekla je redna izmenjava informacij o migrantski situaciji in aktualnih potrebah ter odzivu na zaprosila. Poleg tega je Evropska komisija v Slovenijo, na Hrvaško in v druge države na balkanski poti napotila svoje strokovnjake, da bi se podrobneje seznanili z razmerami in potrebami na terenu. Predstavnika Evropske komisije – Generalnega direktorata za humanitarno pomoč in civilno zaščito (DG ECHO) ter Generalnega direktorata za migracije in notranje zadeve (DG HOME) – sta Slovenijo obiskala v dneh od 16. do 19. novembra 2015. Podrobno sta bila seznanjena z razmerami, pogovarjala pa sta se tudi o nadaljnjih oblikah pomoči, ki jih lahko Evropska komisija ponudi Sloveniji pri oskrbi migrantov.

Mednarodna pomoč – praktične izkušnje

Na zaprosilo za materialno-tehnična sredstva za začasno namestitev in oskrbo migrantov ter osebno zaščitno opremo so se odzvale številne države. Skupno je Slovenija prejela materialno pomoč od 13 držav: 11

⁹ Slovenija se je odzvala in poslala deset opremljenih šotorov. Na zaprosilo za pomoč so se odzvale še Danska, Finska, Bolgarija in Poljska.

¹⁰ Srbija je v prvih dneh prejela le pomoč Madžarske, nato pa še pomoč devetih držav. Slovenija se na zaprosilo ni odzvala zaradi negotovih razmer v lastni državi.

¹¹ Slovenija se je na zaprosilo Grčije marca 2016 odzvala z donacijo materialno-tehničnih sredstev za oskrbo migrantov v skupni vrednosti več kot 1 milijon evrov. Del sredstev je obsegal tudi donacije drugih držav in organizacij, ki jih takrat Slovenija ni potrebovala. Donatorji so soglašali o predaji materialno-tehničnih sredstev Grčiji.

¹² Slovenija se je na zaprosilo Grčije marca 2016 odzvala z donacijo materialno-tehničnih sredstev za oskrbo migrantov. Del sredstev je obsegal tudi donacije drugih držav in organizacij, ki jih takrat Slovenija ni potrebovala. Donatorji so soglašali o predaji materialno-tehničnih sredstev Grčiji.

držav je pomoč poslalo prek mehanizma Unije za civilno zaščito, dve pa bilateralno (Švica in ZDA). Sprejem pomoči je potekal postopoma med novembrom 2015 in februarjem 2016.

Avstrija, Češka, Danska, Francija, Latvija, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Slovaška, Španija, Švica, Združeno kraljestvo in ZDA so skupaj zagotovile več kot 300 šotorov za zimske razmere, 30.000 odev,

3900 spalnih vreč, 3200 kosov posteljnine za enkratno uporabo, 7100 ležalnih podlog, 2700 prenosnih postelj, 1200 vzglavnikov s prevlekami, 1000 prevlek za vzglavnike, 155 miz s klopmi, dva kompleta za oživiljanje in diagnostiko LifePack, 110 vzmetnic, deset prenosnih reflektorjev z lastnim virom napajanja, 50 pihalnikov vročega zraka, 50 električnih grelnikov, 250 radiatorjev, 32.000 zaščitnih rokavic za enkratno uporabo, 4500 zaščitnih kombinezonov Tyvec s kapuco in dodatnimi obuvali, 6000 respiratorjev FFP3 za enkratno uporabo, 10.000 respiratorjev FFP2 za enkratno uporabo, 2000 reševalnih folij, šest rezervoarjev za vodo, enoto za pitno vodo, dva viličarja, tri sanitarne in 12 bivalnih zabojnikov. Švica je dodatno zagotovila pomoč pri ureditvi stopnišča med platojema in sanitarnega dela nastanitvenega centra Šentilj (preglednica 1).

Za pomoč je Slovenija – Uprava RS za zaščito in reševanje – zaprosila na podlagi informacij in potreb iz sprejemnih/nameditvenih centrov, kamor je bila pomoč tudi razposlana glede na potrebe in razmere. Zaposilo v sistemu CECIS mehanizma Unije na področju civilne zaščite je Uprava RS za zaščito in reševanje sproti posodabljala, zaradi sprememb na zahodnobalkanski migrantski poti in prenehanja prihajanja migrantov v marcu 2016 pa je 4. aprila 2016 zaprosilo za mednarodno pomoč zaprla.

Pri zdravstveni pomoči je sodelovalo več tujih zdravstvenih ekip: ekipa Karitas z Madžarske in ekipa St. Elizabeth University s Slovaške – obe sta delovali v Dobovi; in organizacije Waha, Doctors of the World, njihovo pomoč je usklajevalo Ministrstvo za zdravje.

Prav tako so pomoč pri zdravstveni oskrbi zagotovili z vojaškimi zmogljivostmi: Češka – z mobilno zdravstveno postajo z osebjem, Slovaška – ROLE 2 (del poljske bolnišnice) pa z osebjem; delovali so v Šentilju.

Slika 3: Sprejem mednarodne materialne pomoči v skladišču URSZR Roje in namestitvev v namestitvene centre (vir: arhiv URSZR)

Figure 3: Reception of international assistance in the ACPDR's warehouse in Roje and the installation of equipment in the accommodation centres (Source: ACPDR Archive)

Slika 4: Dvostranska mednarodna pomoč pri ureditvi namestitvenega centra v Šentilju (vir: arhiv URSZR)

Figure 4: Bilateral international assistance for the accommodation centre in Šentilj (Source: ACPDR Archive)

Zap. št.	Država pošiljateljica	Vrsta pomoči	
1.	Avstrija	2500 odeji, 500 spalnih vreč, 900 kompletov osebne zaščitne opreme	mehanizem Unije na področju civilne zaščite (mehanizem CZ EU)
2.	Češka	22 družinskih šotorov z ogrevanjem, 110 opremljenih postelj, 110 odeji, 22 sušilnikov zraka, 5 črpalk	mehanizem CZ EU
3.	Danska	1000 odeji	mehanizem CZ EU
4.	Francija	1000 odeji, 1000 kompletov za spanje (spalna vreča, vzglavnik, podloga za spanje), 1000 zložitljivih postelj	mehanizem CZ EU
		120 šotorov (niso primerni za zimske razmere)	
		1920 odeji	dvostransko
5.	Latvija	4000 odeji, 3000 prevlek za enkratno uporabo, 200 vzglavnikov, 1000 prevlek za enkratno uporabo za vzglavnike	mehanizem CZ EU
6.	Luksemburg	26.000 rokavic za enkratno uporabo, 3000 zaščitnih oblek, dva kompleta za oživiljanje in diagnosticiranje – LifePack 15, 10.000 obraznih zaščitnih mask FFP2	mehanizem CZ EU
		150 zložitljivih postelj	
7.	Madžarska	1500 zaščitnih oblek, 6000 respiratorjev za enkratno uporabo	mehanizem CZ EU
		78 šotorov, ki jih je Madžarska kot pomoč prejela iz Finske	mehanizem CZ EU
		1000 terenskih zložitljivih postelj	dvostransko
8.	Nizozemska	100 prenosnih postelj, 10 stolpov za osvetlitev	mehanizem CZ EU
9.	Slovaška	500 odeji, 500 spalnih vreč, 275 prevlek za posteljo, 135 prenosnih postelj, 15 kompletov miz in klopi	mehanizem CZ EU
		12 bivalnih in trije sanitarni zabojniki	mehanizem CZ EU
10.	Španija	6000 rokavic za enkratno uporabo, 100 prenosnih postelj, 5000 zimskih odeji	mehanizem CZ EU
11.	Švica	najem šotorov in viličarja, 1000 ležalnih podlog, 250 radiatorjev, 500 terenskih postelj, 140 gasilskih klopi, 25 puhalnikov toplega zraka, dva viličarja, stopnišče na Šentilju, 2000 reševalnih folij, 3000 odeji, šest rezervoarjev za vodo, enota za pitno vodo	mehanizem CZ EU
12.	Združeno kraljestvo	11.000 odeji, 1800 spalnih vreč	mehanizem CZ EU
		5000 napihljivih podlog za spanje, 200 šotorov, 50 električnih grelnikov (2 kW)	
13.	ZDA	1100 ležalnih podlog	dvostransko

Preglednica 1: Mednarodna pomoč ob migrantski situaciji v Sloveniji 2015–2016 prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite in dvostransko, ki jo je usklajevala Uprava RS za zaščito in reševanje

Table 1: International assistance provided through the Union Civil Protection Mechanism and bilaterally in the migrant situation in Slovenia between 2015 and 2016, was coordinated by the Administration of the Republic of Slovenia for Civil Protection and Disaster Relief

Novembra 2015 je bila podpisana pogodba o donaciji Razvojne banke Sveta Evrope (CEB). Donacija iz sredstev CEB MRF (*Migrant and Refugee Fund*) je obsegala denar za nakup bivalnih in sanitarnih zabojnikov ter prevoznih sredstev.

Pomoč mednarodnih organizacij/agencij in humanitarnih organizacij

V zagotavljanje sredstev in osnovno oskrbo migrantov je bilo vključenih tudi več mednarodnih organizacij in agencij ter humanitarnih organizacij (preglednica 2).

Vloga **Urada visokega komisariata Združenih narodov za begunce (UNHCR)** je podpirati in dopolnjevati vladne (in nevladne) ukrepe za obvladovanje migrantske situacije. Vlada RS je ponujeno pomoč UNHCR sprejela že ob prvem migrantskem valu septembra 2015. Poleg

podpore drugim organom, predvsem Ministrstvu za notranje zadeve, je UNHCR zagotavljal podporo Civilni zaščiti oziroma Upravi RS za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo pri oskrbi beguncev in migrantov v namestitvenih/sprejemnih centrih. Septembra 2015 je bila v Slovenijo napotena misija UNHCR. Od januarja 2016 do konca junija 2017 je v Ljubljani delovala pisarna UNHCR, sicer UNHCR Slovenijo pokriva iz regionalnega urada v Budimpešti.

UNHCR je pomagal z nabavo nekaterih materialno-tehničnih sredstev in kritjem manjšega dela stroškov za najem šotorov. V času migrantskega toka je zagotovil več kot 130.000 dežnih plaščev za enkratno uporabo, 35.000 higienskih kompletov, 24 palet pitne vode, 89.000 odeji, 20.000 spalnih vreč, 11.000 reševalnih folij, 20.000 nahrbtnikov, 23 puhalnikov toplega zraka, 100 radiatorjev, 100 ročnih gasilnih aparatov, 4000 parov spodnjega perila, 35.000 parov nogavic, 1000 parov čevljev, tri mobilne kuhinje, 5000 postelj in deset bivalnih enot. UNHCR je kril tudi stroške najema za nekatere šotore in njihovo ogrevanje.

Slika 5: Med celotno migrantsko situacijo so potekali redni usklajevalni sestanki med predstavniki Uprave RS za zaščito in reševanje ter UNHCR (vir: arhiv URSZR)

Figure 5: Regular coordination meetings between the ACPDR and UNHCR representatives were held throughout the migrant crisis (Source: ACPDR Archive)

Slika 6: Pomoč UNHCR v materialnih sredstvih in s strokovnjaki (vir: arhiv URSZR)

Figure 6: The UNHCR experts and in-kind assistance (Source: ACPDR Archive)

Slika 7: Mednarodna pomoč za ranljive skupine migrantov – otroke (vir: arhiv URSZR)

Figure 7: International assistance provided for vulnerable migrant groups – children (Source: ACPDR Archive)

UNHCR je zagotavljal tudi prevajalce za sporazumevanje z migranti v sprejemnih/nameditvenih centrih. Predstavniki UNHCR so bili prisotni kot podpora tudi v večini nastanitvenih in sprejemnih centrov. Spremljali so začasne bivalne razmere, v katerih so živeli migranti v sprejemnih centrih in drugih objektih za migrante, ter predlagali ukrepe za izboljšave. Naloga UNHCR je bila tudi spremljati, ali so migranti obravnavani svojim letom, spolu, (kulturni) raznolikosti in posebnim potrebam primerno. Poleg podporne je imela misija UNHCR namreč še opazovalno vlogo skupaj s poročanjem.

UNHCR je pomagal tudi pri sodelovanju in usklajevanju z domačimi in tujimi nevladnimi organizacijami. Z UNHCR

so potekali redni tedenski sestanki v URSZR za koordinacijo trenutnih potreb in načrtovanje prihodnjih ukrepov ter dnevno sodelovanje v sprejemnih/nameditvenih centrih. Slovenija – Upravo RS za zaščito in reševanje – in nameditvene centre so obiskali številni visoki predstavniki UNHCR.

Sklad Združenih narodov za otroke (UNICEF) je med migrantsko krizo v sodelovanju in s podporo Fundacije za Unicef Slovenija ponudil pomoč na dveh ravneh, in sicer z delovanjem strokovnjakov v nastanitvenih in sprejemnih centrih ter zagotavljanjem materialne pomoči za otroke. Oktobra 2016 je UNICEF začel delovati v Sloveniji, in sicer predvsem z ocenjevanjem in seznanitvijo z razmerami in delom drugih pristojnih organov. 22. decembra 2015 je bil med UNICEF in RS sklenjen dogovor o sodelovanju pri izvajanju pomoči otrokom v Sloveniji. V okviru misije je bila predvidena napotitev strokovnjakov in materialne pomoči. V dveh centrih (Šentilj, Dobova) je UNICEF vzpostavil prostore, t. i. otroške koticke, namenjene otrokom in družinam, t. i. »family hubs«, v katerih je poleg potrebne opreme zagotovil tudi strokovnjake za delo z otroki. V obdobju med decembrom 2015 in marcem 2016 je UNICEF zagotovil 130 palet otroških plenice, otroška oblačila, igrače in druga potrebna sredstva.

Mednarodna organizacija za migracije (IOM) je v projektu, ki ga je financirala Razvojna banka Sveta

Evrope, pomagala pri štirih segmentih: informiranju, zagotavljanju neprehrambnih artiklov, zdravstveni oskrbi in zaznavanju ranljivih skupin ter posledično psihosocialni pomoči. IOM je z zagotavljanjem materialnih sredstev z URSZR sodelovala pri uresničevanju drugega segmenta. Med januarjem in aprilom 2016 je za uporabo v nastanitvenih centrih zagotovila 60.000 zaščitnih rokavic in mask, 350 pogradov z vzmetnicami, 1000 debelejših ležalnih blazin in higienske komplete.

Pomoč tujih humanitarnih organizacij in prostovoljcev

Pomoč so dale tudi številne tuje mednarodne organizacije, katerih delo so usklajevale ali se z njimi povezovali uveljavljene domače organizacije, predvsem Rdeči križ Slovenije, Slovenska karitas, Adra, EHO podpornica. Nekatere organizacije so se obračale tudi neposredno na Upravo RS za zaščito in reševanje, ki je nato njihovo delo usklajevala z domačimi humanitarnimi organizacijami in platformo Slovenska filantropija. Med tujimi organizacijami, ki so ponudile pomoč, naj navedemo (nekateri organizacije so bile prisotne le kakšen dan ob največjem valu in niso evidentirane): Freunde der Erziehungskunst (pomoč otrokom in mladostnikom v kriznih razmerah), Malteški viteški red (topli napitki za migrante

Slika 8: Pomoč tujih humanitarnih organizacij (vir: arhiv URSZR)

Figure 8: Assistance provided by foreign humanitarian organizations (Source: ACPDR Archive)

Zap. št.	Organizacija	Vrsta pomoči
1	Urad visokega komisariata Združenih narodov za begunce – UNHCR	prevajalci in svetovalci, materialna in tehnična sredstva, plačilo stroškov za najem nekaterih šotorov z opremo, sanitarnih zabojuv in drugega, pomoč pri koordinaciji pomoči tujih organizacij, pomoč pri delu v nastanitvenih centrih, opazovanje in poročanje
2	Sklad Združenih narodov za otroke – UNICEF	materialna sredstva za otroke, vzpostavitev in vodenje družinskih/otroških koticov v Dobovi in Šentilju
3	Mednarodna organizacija za migracije – IOM	materialna in tehnična sredstva
4	Freunde der Erziehungskunst	pomoč otrokom in mladostnikom v kriznih razmerah v Šentilju
5	Malteški viteški red	prostovoljci iz Slovenije in Madžarske za kuhanje toplih napitkov, donacije materialnih sredstev
6	ABSamaritanes	šotori z ogrevanjem in razsvetljavo
7	Samaritans Purse	materialna pomoč
8	Arche-nova	pomoč pri ureditvi sanitarnih enot
9	St. Elizabeth Uni, Slovaška	pomoč pri zdravstveni oskrbi
10	Waha	pomoč pri zdravstveni oskrbi
11	MAGNA	pomoč pri zdravstveni oskrbi
12	Doctors of the World	pomoč pri zdravstveni oskrbi

Preglednica 2: Mednarodna pomoč mednarodnih organizacij in tujih humanitarnih organizacij¹³ ob migrantski situaciji v Sloveniji 2015–2016

Table 2: International assistance for the management of the migrant situation in Slovenia between 2015 and 2016, provided by international organizations and foreign humanitarian organizations¹⁴

¹³ Evidenca tujih humanitarnih organizacij ni celovita – nekatere so bile prisotne le kakšen dan ob največjem valu in niso evidentirane, druge so pomagale neposredno prek slovenskih humanitarnih organizacij.

¹⁴ The record of foreign humanitarian organizations is non-exhaustive, as some of them were present for merely a day during the peak of the migrant crisis and were therefore not recorded, and others, on the other hand, provided their assistance directly through Slovenian humanitarian organizations.

Slika 9: Obisk predstavnikov mednarodnih organizacij v Skupini za podporo Štabu Civilne zaščite RS v Ljubljani (vir: arhiv URSZR)

Figure 9: Visit of the representatives of international organizations to the support team of the RS Civil Protection Headquarters in Ljubljana (Source: ACPDR Archive)

in donacije materialnih sredstev), nemška ABSamaritanes (donacija desetih šotorov P22 /70,80 m²/ z ogrevanjem in razsvetljavo), Samaritans Purse (donacija odej in dežnih plaščev), Arche-nova (pomoč pri ureditvi sanitarnih enot). Z nevladno organizacijo NetHope so potekala dogovarjanja glede zagotavljanja brezžične internetne povezave v nastanitvenih centrih, vendar to zaradi težav pri usklajevanju ni bilo uresničeno.

Izzivi usklajevanja mednarodnih akterjev in pomoči

Slovenija je za reševanje migrantske situacije zaprosila za mednarodno pomoč prek utečenih mehanizmov in pravil, ki omogočajo učinkovito zagotavljanje nujne pomoči. Uprava RS za zaščito in reševanje je dobro poznala delovanje mehanizma Unije na področju civilne zaščite in je pomoč ob migrantski situaciji uspešno koordinirala z organizacijami civilne zaščite iz drugih evropskih držav ter z Evropsko komisijo, predvsem s Centrom za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju, tudi na podlagi izkušenj iz prejema mednarodne pomoči ob žledu 2014.

V obdobju migrantske situacije je bilo v Sloveniji več mednarodnih organizacij, ki so pomagale pri namestitvi in oskrbi migrantov. Uprava RS za zaščito in reševanje se je s tako kompleksno situacijo, ki je vključevala deležnike, s katerimi doslej ni sodelovala in katerih mandata in načina delovanja ni podrobno poznala, srečala prvič. S temi deležniki (UNHCR, UNICEF, IOM idr.) se je sodelovanje postopno vzpostavilo in bilo ves čas zelo intenzivno in učinkovito, v partnerskem duhu, njihova pomoč je bila neprecenljiva in je prispevala k boljši oskrbi migrantov v Sloveniji.

Prav tako se je okrepilo sodelovanje z drugimi resorji (MNZ, MZZ, MZ), ki so tudi sodelovali z istimi mednarodnimi deležniki; z rednim usklajevanjem smo uspeli zago-

tavljati ustrezen pretok informacij in usklajeno delovanje. Prav tako je URSZR z rednimi koordinacijskimi sestanki z domačimi humanitarnimi organizacijami zagotavljala pretok informacij in usklajenost delovanja, prek domačih tudi s tujimi mednarodnimi organizacijami.

Poleg tega se je na diplomatsko-konzularna predstavništva RS v tujini obračalo več nevladnih organizacij in posameznih prostovoljcev, ki so želeli pomagati. Da bi zagotovili učinkovito zagotavljanje nujno potrebne pomoči migrantom, ki lahko vključuje tudi tuje nevladne organizacije in skupine tujih prostovoljcev ali posameznikov, so bile dane usmeritve, da se prostovoljci že v izvorni državi povežejo s katero od uveljavljenih humanitarnih organizacij ali pa se vključijo v pomoč prek nacionalnih humanitarnih organizacij, kot so Rdeči križ, Karitas in Adra, ki imajo stik s sorodnimi organizacijami v Sloveniji, da te predhodno ocenijo, ali obstaja potreba po pomoči. Če je šlo za organizacije, ki dajejo materialno-tehnično pomoč, je bila usmeritev, da ponudbo (informacijo o vrsti pomoči, obsegu, trajanju, druge relevantne informacije) pošljejo na Skupino za podporo Štabu Civilne zaščite RS, ki je nato na ponudbe iz pristojnosti Civilne zaščite odgovorila glede na potrebe v nastanitvenih/sprejemnih centrih v sodelovanju z Rdečim križem, Karitas in Adro oziroma jo posredovala v preučitev in odgovor drugim pristojnim (npr. Ministrstvu za zdravje za zdravstveno pomoč). Prostovoljne organizacije ali posamezne prostovoljce, ki so želeli pomagati na različne druge načine in niso sodelovali z omenjenimi organizacijami, so bile usmerjene na Slovensko filantropijo. Pri sprejemu pomoči tujih organizacij je potekalo tesno sodelovanje z UNHCR.

Izkušnje kažejo, da lahko pomoč mimo utečenih mehanizmov in dogovorjenih postopkov otežuje njeno učinkovitost. To se je v začetni fazi dogajalo tudi ob povečanem prihodu migrantov v Slovenijo, ko so nekatere tuje organizacije ali prostovoljci želeli pomagati migrantom neusklajeno, brez predhodne najave in neupoštevanjem

vzpostavljenih postopkov ter pravil delovanja sprejemnih/nameditvenih centrov.

Kadar se tuji predstavniki prišli brez najave do sprejemnih/nameditvenih centrov, je bila usmeritev za vodje centrov ta, da se praviloma kot pomoč v center sprejemajo organizacije ali prostovoljci, ki jih Rdeči križ, Slovenska karitas, EHO Podpornica ali Adra prepozna kot svoje sorodne organizacije iz tujine. Izjema so bili predstavniki UNHCR in druge agencije Združenih narodov, ki so zagotavljali materialno in drugo pomoč ter tudi pomoč pri usklajevanju tujih prostovoljnih organizacij. Pred vhomom v center ali v bližini je vodja/nameditnik vodje organiziral sprejemno točko, kjer je tuje organizacije ali (skupine) tujih prostovoljcev sprejel sam ali od vodje/nameditnika vodje centra določen predstavnik Rdečega križa, Slovenske karitas, EHO Podpornice, Adre ali Slovenske filantropije, ki naj bi tudi poskrbel za njihovo vključitev v delo centra skladno s potrebami.

Z ozaveščanjem o mandatu, postopkih in načinu dela posameznih domačih in tujih deležnikov so bili vzpostavljeni pogoji za učinkovito in usklajeno mednarodno pomoč.

Pri koordinaciji mednarodne pomoči (in v celotnem obdobju migrantske situacije) so bili značilni negotovost razmer (glede števila novih migrantov in posledično potreb za njihov sprejem in oskrbo), omejene ali hitro spreminjajoče se informacije glede potreb v sprejemnih/nameditvenih centrih, nujnost sprejemanja odločitev z malo informacijami in pod časovnim pritiskom, pomanjkanje kadrovskih virov in velike obremenitve vseh, vključenih v reševanje migrantske situacije. Vse to so značilnosti kompleksnih situacij, tudi migrantske, ko je potrebno usklajeno delovanje vseh nacionalnih in tudi mednarodnih struktur.

Sklepne misli

Vsi, ki so delali v sprejemnih in nameditvenih centrih, so si kar najbolj prizadevali za najnujnejšo/ustrezno oskrbo migrantov. Ob prizadevanju za čim bolj usklajeno delo vseh vključenih deležnikov in tudi z intenzivnim mednarodnim sodelovanjem je bilo poskrbljeno za oskrbo vseh migrantov, ki so prečkali našo državo. Zelo dragoceno je bilo skupno delovanje predstavnikov državnih ustanov, vladnih in nevladnih organizacij ter prostovoljcev, saj je vse vodil skupni cilj – čim bolj pomagati ljudem na migrantski poti pri zagotavljanju njihove zadostne oskrbe ter dostojnih bivalnih razmer.

Spomladi in jeseni 2016 je bilo opravljenih več analiz o nacionalnih in mednarodnih dogodkih z namenom naučiti se čim več iz pretekle situacije in izboljšati delovanje v prihodnje. Ugotovitve med drugim poudarjajo potrebo po boljšem medsebojnem poznavanju vseh deležnikov (domačih in tujih), njihovega mandata, organizacijske kulture in načina ter postopkov delovanja; boljše poznavanje mednarodnih mehanizmov za usklajevanje pomoči tako na vladni kot nevladni ravni; izboljšanje strokovnega znanja o organizaciji in delovanju začasnih nameditvenih centrov; več skupnih usposabljanj.

Uprava RS za zaščito in reševanje bo skladno z ugotovitvami več pozornosti posvečala napotitvi slovenskih predstavnikov sistema zaščite in reševanja na ustrezna domača in tuja usposabljanja, poleg tega bo tudi sama sodelovala pri izvedbi tečajev na temo upravljanja začasnih nameditvenih centrov (za potrebe evakuiranih ali razseljenih oseb ob naravnih in drugih nesrečah ter drugih situacijah), ki jih bo organizirala v prihodnje leto v sodelovanju z Evropsko komisijo in Združenimi narodi.

Viri in literatura

1. Navodilo Uprave RS za zaščito in reševanje za organizacijo in delovanje nameditvenih centrov, št. 225-1/2015-115 – DGZR z dne 14. 10. 2015.
2. Poročilo Komisije Svetu o izvajanju Uredbe (EU) 2016/369 o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji, COM(2017) 131 final, 15. 3. 2017.
3. Poročilo o mednarodnem sodelovanju in prejemu pomoči Uprave RS za zaščito in reševanje v času migrantske situacije september 2015 – maj 2016. Uprava RS za zaščito in reševanje, 22. 6. 2016.
4. Sklep št. 1313/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite (UL L 347, 20. 12. 2013, str. 924).
5. Sklepi Vlade RS in drugo gradivo o migrantski situaciji. http://www.vlada.si/pomoc_beguncem/.
6. Torkar, D., 2015. Migrantski val v Sloveniji – vloga sistema zaščite in reševanja. Ujma, 29, 114–123.
7. Uredba Sveta (ES) št. 2016/369 z dne 15. marca 2016 o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji (UL 70/1, 16. 3. 2016).
8. Uredba Sveta (ES) št. 2012/2002 z dne 11. novembra 2002 o ustanovitvi Solidarnostnega sklada Evropske unije (UL L 311, 14. 11. 2002, str. 3).